

Чурапчыга күн тахсар!

САГА ОЛОХ

12+

100 ЛЕТ
ЯАССР
1922-2022

Чурапчы улуунун хаһыата

Балабан ыйын 2 күнэ, 2022 сыл, бээтинсэ

№ 34 (11860)

стр. 2

УЛУУСКА—БУ КҮННЭРГЭ

Чурапчыга медик идэтигэр
үөрэтэр салаа аһылынна

КЭПСИЭХПИН БАБАРАБЫН

Күүстэрэ - уохтара
тийэйринэн...

стр. 3

ТЕРРОРИЗМЫ УТАРЫЫГА
СОМОҕОЛОҕУУ КҮНҮГЭР

Биһиги умнубаппыт...

стр. 6

стр. 2

ДАРХАН КЫҤАТА
БЫЙЫЛГЫ ҮӨРЭХ ДЬЫЛЫГАР
ҮБҮЛҮӨЙДЭЭХ СЫЛЫН БЭЛИЭТИИР

ТЭТТИК СОНУННАР

Коронавирус дьагар
сүтүллүү ахсаана элбээн иһэр

Атырдыах ыйын 31 күнүгүбү турутунаан улуус
инфекционнай отделениетыгар 6 киһи сытар.
Таһыттан 74 киһи эмтэнэр. Итинтэн — 9 өбө.

Ордук улахан көрдөрүү улуус киинигэр бэлиэ-
тэнэр — 41, Мындабаайыга — 8, Одьулуунна, Мы-
рылаба — 5-тин, Хаһахсыка, Хаһыахха — 4-түү
онтон атын сорох нэһиликтэргэ биһирдэн, икки-
ли киһи эмтэнэ сылдьаллар.

Вакцинанан былааньынан 11204 киһи ыһаах-
таабын, билигин 9729 киһи бастакы компоненны,
5707 киһи иккиннэ ылбыт. Вакцинанан ылбыттар
туруктара үчүгэй.

Быраастар бэйэни харыстанар туһуттан маас-
каны, бэрээжикни ютэ сылдьаргытыгар, социаль-
най арыты туһунарыгар, илингитин чаастатык
суунарыгар сүбэллэлэр.

Чурапчыттан икки педа-
гог бэдэрээлинэй куонкурус
кыайылыахтарынан
буоллулар

Сага үөрэх дьыла саҕаланан иһинэ,
ороспүүбүлүүк 10 учуутала РФ Үөрэхтэригэр ми-
нистерствотэ ыһыт сүүмэрдиэр куонку-
руска кыайылыабынан табыста. Педагогическай
үлэс ситиһилэрин иһин киинэргэ бэдэрээлинэй
хаһыанаттан 200 тыһ. солк. бириэмийэ анаарын
туһунан СӨ Ил Дарханын уонна СӨ Бырабыты-
лыстыбатын пресс-сулууспата иһитиннэрэр.

Смэттан эттэххэ, Ил Дархан 2024 сылга үөрэх
хаачыстыбатынан Саха сирэ Арассыйага 15 бы-
стын эргийизини кэккэтигэр киириэхтээх дигэн
соруудаабыта.

Өрөспүүбүлүүктээби түһүмэххэ 55 учуу-
тал кыттыбыта, онтон 33-һэ тыа сирин, 22-тэ
куорат оскуолатын учууталара. Эргийизин-
нээби түһүмэх ситиһилээхтик ааһан, Д.П.Кор-
кин аатынан олимпиакай эрэллэри бэлэмниир
өрөспүүбүлүүктээби интэринээт-оскуола англи
тылыгар учуутала Татьяна Дьячкова уонна
И.М.Павлов аатынан Чурапчы оскуолатын нууча
тылыгар уонна литературатыгар учуутала Пав-
лина Матвеева федеральнай куонкурус кыайы-
лаахтарынан буоллулар.

Одьулуунна “Долун” киинэ
саалата аһылынна

Арассыйага киинэ күмүн көрсө, ону тэти
нэһиликтэргэ дьоруус киинэ саалаларын тэрийи-
тэ туһуламмыт “Экстра Синема” бырайыак чэрчи-
тиэн Одьулуун нэһиликтэргэ “Долун” диэн киинэ
саалата үөрүүлээх быһыыга-майыга аһылынна.
Бу бырагырааманан “Култуурунай эйгэ” диэн
хаһысхага кыайыт өрөспүүбүлүүк 10 нэһиликтэ
анал оборудованиелары туттут.

Үөрүүлээх түгүннэ СӨ култуура, аспаптар, дуо-
бунай сайдыыга министири солбуйааччы Вла-
дислав Левочкин кэлтэнэ. Оччотоогу кэмнэргэ
киномеханигынан үлэһит бэтэрээннэргэ уон-
на күн бүтүн култуура эйгэтигэр ситиһилээхтик
үлэни сылаар үлэһиттэргэ эбэрэ, махтал сурук-
тары туттарда.

Маны тэти министири солбуйааччы улуус
баһылыгы Стелан Саргыдаевы кытта көрсөн, му-
сукаальнай оскуоланы хаһытаалынай оромуон-
ноһун, сыбаайага түһэриллэн турар киин библио-
тека туһулуутун, оборудованиенан хааччыллыы
боллуостарын у.д.а. култуура эйгэтигэр
сыһыаннаах үлэ-хамнас тула кэпсэттилэр.

Чурапчыга
күн-дьыл туруга

Балабан ыйын
2 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Балабан ыйын
3 күнэ
СУБУОТА

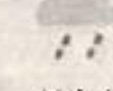
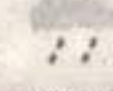
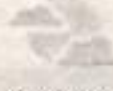
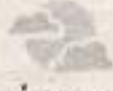
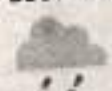
Балабан ыйын
4 күнэ
БАСКЫҤААННА

Балабан ыйын
5 күнэ
БЭНИДИЭННЬИК

Балабан ыйын
6 күнэ
ОПТУОРОУНЬУК

Балабан ыйын
7 күнэ
СЭРЭДЭ

Балабан ыйын
8 күнэ
ЧЭППИЭР

10° 3°

10° 1°

13° 1°

14° 7°

16° 8°

12° 6°

11° 4°

УЛУУСКА-БУ КҮННЭРГЭ

Ытыктабыллаах
Саха сирип
олохтоохторо!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин салалтатын уонна тус бэйэм ааптыттан эһигини Билин күнүнэн ис сүрөхтүгү эбэрээниһини!

Балабан ыйын 1 күнэ — оҕолору уонна улахан дьону түмэр сырдык кэрэ бырааһыннык. Хас биридин киһи оскуолаба, колледжа, училищета, техникумга, университетка ылбыт билиннэ кэсэлиин тустуур.

Өрөспүүбүлүкэбит тэриллэбит 100 сылын туолар бэлэ сылга 16 тыһыынча кырачаан билин күнүгэр аартыгар аан бастаан үктэнибэ. Оттон 8 тыһыынчаттан тахса эдэр киһиэхэ эрэгийиэммит орто профессиональнай үөрэх тэрилтэлэригэр идэни баһылыыр үөрэхтэрэ сабаланыаба.

11 кылааска тахсыбыт 7865 үөрэнээччилэр түмүктүүр экскэмнэлэри туттарар интэриэстээх юниор үүнүөхтэрэ. Онтон атын бары үөрэнээччилэр уонна устудуоллар сана үрэллэргэ умсулганыах айыһарын салгыахтара.

Күндү үөрэнээччилэр уонна устудуоллар! Үөрэххэ тирдүүһүг, үөрэх-билин — уйгулаах олох тордо буоларын умнуумат! Онуоха төрөөбүт өрөспүүбүлүкэбит эһигини өйүүбэ.

Кэиники сылларга 36 сана оскуола уонна 66 уһуулаан баар буолла. Быйыл 15 оскуола уонна 7 уһуулаан үлэбэ кириэрэ былаһыанар. Федеральнай киин өйбүлүтүн 24 оройуонга уонна Дьокуускай куоракка уолсайа 58 оскуола халытаһынай өрөмүөнэ уонна тэриллэннэ хачычыллыыта бари турар. Улуустанга “Үүнүү түчүкүтэ” сыһыппара уонна гуманитарнай үөрэх 207 киинэ аһылына. 238 оскуола “Сыһыппара үөрэбин эйгэтэ” бырайыак чэрчитинэн аныгы тэриллэннэ уонна тизикимэксинэ хачычыллына. Учууталлар илэһэрин умнууһахтык үрдэтэр киин тэриллэннэ. Октомьго тутулуубут Наука ачыгыт академиятын сана дьыттигэр өрөспүүбүлүкэ араас куораттарыттан уонна сэлэниһэлэригэр сүүмэрэммит үөрэнээччилэр бэйэлэрин дьокууларын сайыннараллар. Бу барыта үүнэркөлүөнэчин билиниһи ыларын туһугар оҕоһулар.

Аҕа дойдуга таппал, улуу Ийэ дойдубут дьыг сыаннастара оҕолорбут дьыттигэр сайдыылаах дьон буолан тахсалларыгар олук буолуохтара. Учууталларбыт илэбэ үрдүк таһымнара өрөспүүбүлүкэбит, дойдубут туһугар туох баар сыраларын барытын ууран туран үлэлиир, айар-тутар кыахтаах дьыгнээх гражданныары илэтин таһаарарга тирэх буолуо дьон биһэ эрэлээхпин.

Быйыл аттынынны санатыгар буолар өрөспүүбүлүкэ учууталларын уонна педагогическай уопастыбанын XIV сыйлыһыгэр эрэгийиэмнэ үөрэбин сайыннарыыга стратегическай быһаарылылары ылаахпыт. Бары күүспүтүн түмтэхпитинэ, 2024 сылга үөрэх хачыстыбатынан дойдуга 15 бастыг эрэгийиэмнэ ахсааныгар кириэхпит дьон эрэбим.

Күндү доботор! Сүргэбит көтөбүлүнүн, садалаабыкыт табыллыһын! Үөрэххитигэр, үлэһитигэр ситиһилэри, табылхай түгүннэри, кэрэхсэбиллээх түбэлтэлэри, чэпчэп-чэпчэп туругу уонна энчирээбэт эрими баһарабын!

Айсен НИКОЛАЕВ,
СӨ Ил Дархана.

Дархан кыһата быйылгы үөрэх дьылыгар
үбүлүөйдээх сылын бэлиэтиир

Быйылгы үөрэх дьыла Семен Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар уратыгыт, үөрүүлээхтик сабаланына. Бу кырдыаас оскуола быйыл 150 сыла. Дойду үрдүнэн бүрүүкээн турбут балаһыанньа көтүрүлүн, Билин күнүгэр аһамыт үөрүүлээх линейка Александр Федотов аатынан успуорт уорабайыгар ытытылына.

Ол курдук, быйылгы үөрэх дьылыгар 155 кырачаан үөрэнээччилэр саппа суумка сүгэн, сана пуорма күтэн, сибэки дьорбөтүн тутан, оскуола боруогу аан бастаан атылааһылар. Бырааһыннык үөрүүлээх чааһыгар улуус баһылыга Степан Саргыдаев, Семен Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын дириэктэрэ Надежда

Уарова, улуустаагы үөрэх управлениетин начаалынныыга Юрий Посельский, Чурапчы улуунун прокурора, юстиция майора Алексей Федоров кытылы ылылар. РФ уонна СӨ Суудаарыстыбанынай былаахтарын көтөбүүгэ “Беркут” БПК чилиэнэ, оскуола лидерэ, 10-с гуманитарнай кылаас үөрэнээч-

читэ Айтал Никифоров, Бүтүн Арассыыйагаагы научнай-практической кэмпириэсийэ призера, 11-с универсальнай кылаас үөрэнээччитэ Чамэллинэ Толстоухова, СӨ ачыгыт академиятын наукаларын чилиэнэ, 9-с гуманитарнай кылаас үөрэнээччитэ Никита Спиридонов, улуустаагы олимпиадалар при-

зердара, өрөспүүбүлүкэтиги англия тылыгар лингвистэр оонньууларын номинана, 11-с универсальнай кылаас үөрэнээччитэ Алина Захарова көтөхтүлэр.

Бастагы кылааска кирибит үөрэнээччилэр РФ уолсай үөрэхтэһинин Бочуоттаах үлэһитэ Айталлина Коркина, үрдүк категориялаах учууталлар Алена Кононова, Лена Хомподоева, Саргылана Седалишева, Кюнгэй Неустроева, Наталья Макарова ылылар. Майнагы кылаас үөрэнээччилэригэр аһаан, Степан Анатольевич улуус дьаһалтатын аатыттан дьыныктыгы бэлэх уунна, оттон үөрэх управлениетин начаалынныыга Юрий Павлович улууспут хас биридин үөрэнээччитигэр “Бочуот Уус сымдаанара” дьин түөскэ аһыһылар бэлиэлэри туттартаа.

Үөрүүдээх линейка кэинитэ 2-11 кылаас үөрэнээччилэригэр Дойдуга бэриниллээх буолууга аһылаах кылаас чаастара ытытылыһылар.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Чурапчыга медик идэтигэр үөрэтэр салаа аһылына

Быйыл Дьокуускайдаагы медицинскэй колледж, Чурапчы улуунун киин балыһата уонна Чурапчыгаагы агротехническэй колледж үс өрүттээх сөбүлэни түһэрсэн, Чурапчыга сизэтэрэ уонна бэлэсэр идэтигэр үөрэтэр салаалар аһылыһылар. Икки идэбэ барыта 26 устудуон үөрэнэ кирирэ.

Билин күнүгэр сөп түбэһиннэригэр, үөрэтэр киин аһылыһын үөрүүлээх түгүннэ бэлэстэтилэр.

Улуус баһылыгын бастагы солбулааччы Егор Сиваев тус этитигэр: «Хамсык ыарыы тарбанылааһыттан улууспутугар аһыныгы медперсонал илэбэ дьаастанан, кадровай боппурус сытытык үөскэбитэ. Онуоха Артем Ксенофонтов көбүлэһиннээн, Дьокуускай-

даагы медколледжи кытта улахан үлэни, кэспэтинни ытытытын түмүгэр Чурапчы улуунугар биһиги, бэйэбит ыһааттарбыт, бэйэбит оҕолорбут идэтигэр таһымыах үлэһит буолалларыгар олук уурулуна дьин аһынабын, үөрэбин», - дьитэ. Киин кыһамнылаахтык үөрэнэ, социальнай өттүнэн көмүскэллээх, үчүгэй хамнастаах үлэни баһылаан, хас биридин ыарыһааха болгомотолоохтук, эппэтинээстээхтик сыһыаннаһан дойдуга үлэһитилэригэр эрэнэрин билэтирэ.

Артем Ксенофонтов, улуустаагы киин балыһа кылаабынай бырааһа:

«Медицинскэй үнүстүүккэ кыһаан кирибэккэ, аан бастаан, Медколледжа «Лечебное дело» испиэксэлээхкэ кирибитим. Оһон үөрэбин хайдах аһары билэбин. Сүрүн предметтэри бэйэбит быраастарбыт балыһага үөрэтөөхтэрэ. Оһтон аһыттары Чурапчыгаагы колледж үөрэттээбэ. Биһиги улууспутугар ситиһинилээхтик үөрэнэ, кыһамнылаах, үтүө

үлэһиттэр буолан тахсыаххыт дьин эрэбим.

Үөрэх балабан ыйын 16 күнүттэн сабаланыаба. Зачет киникэлэрин, устудуон билэһтэрин туттарыахпыт Оһно куораттан Медколледж дириэктэрэ Дмитрий Алексеев кэлибэ.

Галина Ногвицына, устудуон:

«Чурапчыгаагы медколледж фельдшерскэй салаатыгар бүддьүөккэ киридим, 4 сыл үөрэнэбит, чуолкайдаахха, 3 сыл 10 ый. Сизэтэрэлэр үс сыл үөрэнэлэр. Чурапчыга маанык

идэлэргэ үөрэтэр салаа аһылыбыта олус үчүгэй, киһи үрдүтүн кэпсэ тоһо баһарар үөрэтэр. Үөрэх аһыларын туһунан истээн баран, тута докумуоммун биһэригим. Аттестат туттарыһыт уонна медик буоларга билиини тургутар тест аһыһыт. Тест биология, химия өттүнэн логическай соруудаһардаах, боппуруостардаах этэ. Олус долгуйабын, быраас буолуохпун уруккуттан баһарар этим.

Марфа ПЕТРОВА.

Кэһэбэскитин эдэр бөбөстөр үүнэн тахсыахтара

2019 сылтан сабалаан, “Үөрэхтэһин” РФ төрүт бырайыагын “Хас биридин оҕо ситиһингэ” бырагыраамата Дойду бары эрэгийиэмнэригэр сабаламмыта. Бырагыраама 2024 сылга дьэри олоххо кириэригэр, барыта холбоон, 52,6 миллиард солкуобай көрүлүбүтэ.

Хас биридин оҕо араас хайысхага дьоһурун сайыннарыгар сылламмыт хамсааһын күн бүтүн Дойду 82 эрэгийиэмнэ хабан ытытыла турар. Оһор истэригэр быйыл Чурапчы иһилиэһин килбэйэр киннигэр турар Александр Федотов аатынан элбэх функциялаах ыспартыбынай уорабай иккис этэһингэр тустуу саалата санардылан тутулуна. Бу эдэр бөбөстөрү бэлэмниир, улахан түбүлгэлэргэ

таһаарар саала Роман Дмитриев Олимпиадскай чөмпуһун буолбута үлэ аһаардаах үбүлүөйүн көрсө аһылыбыта мээһэбэ буолбатах.

Үөрүүлээх чааска улуус баһылыга Степан Саргыдаев, СӨ Ил Түмөн дьокутаата Михаил Гуляев, “Юные якутине” өрөспүүбүлүкэтиги ре-

сурснай киин солбулааччытын эбээһинэһин толороочу Данил Жирков, СӨ ыспарсымыаннары бэлэмниир киин салаааччытын бастагы солбулааччы Владимир Карпенко, Чурапчы улуунун үөрэххэ управлениетин начаалынныыга Юрий Посельский, улуустаагы оҕо ыспартыбынай оскуолатын дириэктэрэ

Дьулустан Егоров, Чурапчы оҕо ыспартыбынай оскуолатын иһилиэһэччилэрэ, тирэһиһэрдэр, успуорт бэтэрээннэрэ, ыспартыбынай уопастыбанын кытылы ылылар.

Степан Анатольевич эбэрэ тылыгар, бүтүгүнү күн чураһыларга улахан бырааһыннык, суолтаах күн буоларын тоһоолоон бэлэстээтэ. Бүтүгүнү күнүгэ 300-чээ эдэр бөбөс тустууһун дьарыктанар эбит буоллаһына, улахан тустууһарбыт, Роман Дмитриевтэн сабалаан, кэлэр сылларга тыһыһыһанан бөбөс үүнөн тахсарыгар баһа санаатын эттэ. Итинни таһынан саалта өттүттэн тустууһтар инникитин дьарыктанар усулуобуйалара тустарыгар, матырыялаһынай баазалара хангырыгар өйбүл баар буоларын бэлэстээтэ, оттон эдэр тустууһтартан ситиһинни, кыһылыны, Олимп чытыаалларыгар тахсалларыгар аһаата.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

ХОТУ КӨӨРҮЛЛҮ 80 СЫЛЫН КӨРСӨ

Булун улууһугар--айан

1942 сыллаахха Чурапчы улуусун 41 колхуона Кэбээйи, Эдьигээн, Булун улуустарыгар көһөрүлүүтэ утаарыллыбыттар. Быйыл бу трагедия 80 сыла бэлиэтэнэр.

Өбүгэлэриг суолларынан «Механик Кулибин» теплоходунан Булун улуусун айнаа-быппыт. Экспедиция салаааччыларынан Чурапчы улуусун бэтэрээнэрин Сэбиэтин бэрэ-сэдээтэлэ Мотрена Николаевна Матвеева, улуустаагы ыччат от-дөлүн испэсэллнэ Александра Хомус уонна сырдаатарчынан, мин, Ольга Ноева баран кэл-либит. Дьоккускайтан Булун улуусун Күһүр нэһилиэгэр 4-с күмүтүгэр устан тинибиһит. Булунга апырдах ыйын саға-та дүтэххэ, сыгы, күүстэх тыллаах буолан биһэрдэ. Онон халык кууркаларбытын, савски бэргэлбитин хостоон кэттибит. «Баччаларга маанык тымны буоллабын, биһиги дьоммут оч-чолорго аһаҕас баржанын устан кэлэлэрин саҕана, алтынны ыйга кыһын кэриэтэ буолла», - диир сөбө санаан ылыбыт.

Чурапчытан төрүттэх Галина Степановна түһүрдүр, биһир дойдутаахпыт таба этин буһаран, чөйбүн оргутан кэтэ-ло олоһор эбит. Түүн дүтэххэ, күн кинирбитин кэриэтэ сырдык.

Күһүргэ аан бастаан Хоту көһөрүлүүтэ аһаҕастык таамаһын-

нык турбут. Иккис күмүтүгэр Күһүр нэһилиэгин байылыга Николай Николаевич Чемежов, көһөрүлүү кыттылаахтарын оҕолоро, сиртэрэ оччотоо-бу кэмгэ хоту көһөрүлүүтэ тини-эн сырдык тыһыннара быстыбыт биһир дойдутаахтарбыт үрдүк аат-тарыгар сүгүрүйэн венж уура-бут. Уруккуну - хойуккуну көпсө-түбүт. Онтон быһа тардан...

Синистэх уонна Күһүр нэһи-лиэгин икки ардыгар баар Кумах Сурт дьон сиргэ алтынны ыйга Чурапчы колхуостарынан сир хаһаан икки ардыгар түһэрэн кэбиһиппэр. Биһир да киһи оло-бог сиргэр тоҕо түһэрбиттэрин ким да билбэт. Онно элбэх киһи тоҕон, ачыктаан тыһынара быс-тыбыт. Онтон табыллар булан, тыллаан, Күһүргэ илдьибиттэр. Ол кэбинтээн биһир да киһи ачык-таан өлбүтүн туһунан сурах суох. Хоту дойдуну хойуун дьонно балык булдулар, тыйыс айылга күн-нэри олоһор үөрөппүттэр. Төһө да тымны тыллаах, буурҕалаах буоллар, ханна да хатылам-мат ураты кэрэ ыйаҕалаах дойдун эбит.

Билигин Булунга Чурапчыт-тан төрүттэх биһир дойдутаах-тарбыт оҕолоро, сиргэрэ, хос сиргэрэ дьоннорун ааттарын аат-татан олоһолор. Балык булдуһун, таба иһитинин дьарыктаналлар.

Ыарахан кэмгэрэ төһө кыах-таахтарынан субэ-амма, күүс-көмө буолбуттарыгар хоту дойдуну хойуун дьонугар махтаналлар.

Ольга НОЕВА.

Оччотооҕу издээн хаһан да эргиллибэтин!

Быйыл күүс өттүнэн Хоту көһөрүү 80 сыла буолар. 1942 с. Чурапчы оройуонугар кураан ту-ран, оройуон үтүс колхуо-на хоту көһөрүүтэ ба-рар буолбуттара. Онно тиниэн балыктаан, хоргуйууттан быһа-һахтаахтара, фронгга көмөлөһүүхтээхтэрэ. Бу үчүтэйдик толкуйда-макка ылыллыбыт уураах абырыахтааҕар алдьа-ппыта. Маһа ачыктаан, хоргуйан, тоҕон - хатан ыалдьан элбэх оҕо - уруу, кырдыаҕас, эдэр дьон суох буолбуттара, этэл-лэринэн, сэрингэ баран өлбүтүгэринээһэр элбэх киһи суох буолбута диир.

Балабан ыйыгар, хомунал-ларыгар анаан биһир эрэ күн биһэрэн, сүөһүлэрин-астарын, малларын-сильларын, дьыл-лэрин-уоттарын таах хаалларан, оҕустаах сырбанан Аһаҕас бастааххэ атаммыттар. Биһиги дьоммут-эбэм Анна Никифоро-ва, эбэм Федор Егорович Гоголе-тар, 3 кыыс оҕолорунаан Мария, Акулина, Тая буолан, Мугудай нэһилиэгин М. Горькай аҕынан колхуостан барбыттар. Эбэм көпсиринэн, өрүс кытылыгар күһүтүгү сибдик күннэргэ, ардах - хаар аһыгар, өрүс салгыныгар ол Хоту илдьиктээх бөрүхүт-тарын кэтэһэн олоһуоттар. Бу мантан саҕаламмыта диир, өлүү-сүтүү, хоргууу, ыалдьан, орду-к кырдыаҕас, оҕо-уруу быстыбыт диибитэ. Кэминэ-көһүбэс, кыстык хаар түһэн эрдэбинэ, кэтэһиллээх бөрүхүттар, аатын кытта өй-дүүр, «Надежда Крупская» кэ-битэ диир. Кинилэр Эдьигээн оройуонун Сылаах нэһилиэгэр тинибиһиттэр. Тинибиһиттэригэр туох да бэлэм суох, дьы - уот мэллэр, бэйэлэрэ салгыларын таһан балабан дьынын туттан олоһу-тар, кыһаар - хотор эр дьон ба-лыкка үлэлээбиттэрин барбыттар. Бу бастаах сыл элбэх киһи хор-гуйан, ачыктаан, ыалдьан суору-ма суолааммыттар диир, араас элбэх ыарахан ырыһылар туран, оҕо бөҕө ыалдьан, сорохторо өлүтэлээбиттэрэ. Биһиги дьомму-тун ол тумнубатаҕа, 2 кыыстарын сүтэрбиттэрэ - Таяны уонна хоту торообут кыра кыыстарын. Эбэлээх эһэм эдэр, хойуун дьон буолан тулуктаһан, туох баар

ыарахан үлэни үлээһэн, ачык-таан, араһаны тулуйан, 2 кыыс-тарын билигин баар нэһилиэгин Мария Федоровна Попова 85 саастаах, Слепцова Акулина Фе-доровна 84 саастаах илдьэ 1946 сыллаахха төһөнн кэлбиттэрэ. Эһэм Федор Егорович Хоту тымныбыта бэргээн ыарыһах буолбута, баара-суоҕа 35 сааһы-гар, 1948 сыллаахха ыалдьан суох буолбута.

Эбэм ол хоту сылдыбыт көпсөһүнн сороһор ахтан - са-наан кэлэн көпсөһүннэ, усту-нан сүрүбэ ыалдьан сытынан кэбиһэрэ, ол иһин мин: "эмэ сүрүбүт ыалдыа, көпсөһө", - диир боборум. Олус эрэйдэм-мит, эрэйи, кыһалҕаны көрсүбүт быһылааҕа. Билигин эбитэ буоллар, диктофонга устан ылыа эбиһин. Үчүтэйдик өйдөөн ис-тибүтэһин билигин кэминэбин.

Төһө да итинник ыар, кыһалҕалаах, аас - туор кэмгэ олоһор, эбэм үтүө санаалааҕа, сымнаҕас майгылааҕа, куруук үчүтэи ыраһы сылдыра. Эһэ-бит эрдэ өлөн, үс оҕотунан ту-лааһа хаалан, эмэ кыһалҕалаах олоххо олоһубута. Ол да буоллар, оҕолорун иһэн - үөрэттэрэн, үлэһит - ыал оһортоон, сиргэ-рин, хос сиргэрэн бөбөйдээһэн, бу орто дойдуттан 88 сааһыгар барбыта.

Түгэниэн туһанан, эбэм мөхсө тапталын кыратык ахтан аһарым. Мин эбэм аатынан Анна дьоммин. Минин олох кыра эрдэһиптээн илдьэ сылды-быта. Наһаа мааныһып, атаах-татар этэ. Уһуктан кэллэхпинэ, эбэм иһит сууһа тулар буолара, мин уһуктан дьоммун ыһытабын. Онуоха: "һыллы, дьоммун өттүү, үлэһит барбыттар. Эн уһуктубут буоллаххына, кыратык тапталын түһэн баран туһар", - диир, он-тон дэ, туран, остуолга кэлбитим - аһын бэлэмнээбит буолар: Күөрчүбэ, помидора, оччолорго помидор кэмчи буолара. Онтон аһаан баран оонньуу барабын. Онуоха кини: "һыллы, бэ, оонньуусун билигин тэлэһим",

оонньуур сиргин сотон биһирэм онтон оонньуор", - диир. Наһаа харыстыыр, тугу да үлэлэппэт эбит. Дьы үлэһит барытын бэйэ-тэ быһаарара, күнү быһа сыһы-нан ылбаҕа, куруук үлэһит-хам-сыы, түбүтүрэ сылдыар буолара.

Эбэм сыраалаах үлэһит сыһа-ланан, сокууру 15 Герой куораты баран көрөн кэлбитэ. "Мавзолье-га Лениннэх Сталин иккис сы-таллар этэ", - дьон көпсирэ. Ол сылдыбытын сүрдээһин астым-мыт этэ. Кини туруу үлэһит буоларын элбэх махтал суруктар, үбүлүйдээх мэтээлэр, бочуот-таах грамоталар, туоһулууллар. Коммунистическай үлэ удаары-һыта, үлэ бэтэрээнэ этэ.

Кыргыттар иккис көһөрүл-лүүтэ сылдыбыттар. Улахан кыһа Мария Федоровна Попова Кытаан нэһилиэгэр олоһор, 85 сааһыгар үктэннэ. Үлэ, тыа хаһа-һыстыбатын бэтэрээнэ, Кытаа-нах нэһилиэгин бочуоттаах олох-тооҕо. Иккис кыһа Акулина Федоровна Слепцова 84 саас-таах, Мэниэ Ханалас оройуо-нугар, Төһүлү нэһилиэгэр олоһор. Үлэ бэтэрээнэ, РФ потребкоопе-рацияга туйгуна, Төһүлү нэһи-лиэгин бочуоттаах олохтооҕо. Иккис улуустарын ууһатар, утумарын салгыыр ыччат-таахтар - сиргэрэ, хос сиргэрэ сирдээһи олоһорун кэрэгээл-лэр.

Хоту күүс өттүнэн көһөрүү оччолорго аһаһынан тарбанан олоһор тыа дьонугар олус соһу-мар этэ. Биһир дойдутаахтарбыт итингэн улахан охсууну ылыт-тара.

Оччотооҕу сааһаа рюк сыһа дьаһала көнө куттаах - сүрдээх тыа дьонун хаһыстык хаарыбыта ордуу алааһа...

Аны маанык сыһа, күүс өт-түн күһэһин хаһан да хатыла-ммын. Сир үрдүгэр ил-эһэ эрэ баар буоллун.

Анна МАКАРОВА,
кыыстара, сиргэрэ,
СО доруобуя
харыстабылыгар туйгуна.

Дьонно уонна айылҕаҕа кыһамныы

Анаабыр улууһа Арктикаҕа саамай сылдьарга эрэйдээх улууһунан буолара. Ол гынан баран, манна «Анаабыр алмаастара» хампаанньа кэлиэбиттэн (АЛРОСА бөлөбөр киирэр) улуус бырамыысыланнас клиннэригтэн биirdэстэринэн буолла. Анаабыр сиригэр-уотутар алмааһы хостооһун кизг хабааннаахтык ыытыллар. Туундара уонна ойуур быыстаах туундара тыйыс усулуобуйатыгар алмааһы хайдах хостууларын, хампаанньа социальнай уонна экологияҕа эппиэтинээһин туһунан билсизбин.

«Маннык усуллубуна ханна да
суюк»

Баахта үзэнгитээрийн уонна суруналыыстарын бөлөхтөрүн адал-быт Ми-8 бортөлүөт Анаабыр ойуур быыстаах туундаратын ортотугар — «Анаабыр алмаастары» хампааннаа хостуур учаастактарыттан улаханынарыгар «Майаат» бирикэскэз түстэ. «Эбэлээх-Гусинай» баахта аныгы бөһүөлөгүр 1,5 тыһыынча киһи олорор уонна үлэлиир. Баахта бөһүөлөгүр кэллэбит куттал суох буолуутун сулууспата таһаарспатын бэрээдэркэлээһинигиттэн уонна инструктортаан сабалланна: манна көмүскөнүр кавскалаах, анал танаастах уонна атах тагастаах буолуохтааххын. Баахта бөһүөлөгигиттэн тахсар көнүлдэммэт, кутталлаах даҕаны — мууна хаалыаха эбэтүр ардыгар бөһүөлөгүтүр диэки чутаһыыр бөрө, эһэ, сизгэн сиртибүтэ буолуохха сөп. Бөһүөлөгү баар хас да далайга уонна булчут ыттар эмискэ суоһуур кутталы сэрэттихтэрин сөп. Баахта бөһүөлөгүр мин өрөмүөн-тихилинэс мастарыскайыи суол-тууу массыынапарын уонна тыраахтардарын өрөмүөнүн силлэсэрэ Радик Газизовкы кытары кэлсүттим: «Олохтут-дьаһахкыт үчүгэй. Манна кэллэхтүгүр дээр мин хас да хампаанньага үлэлэбиллэм, оһон тугиһир кыахтаахкыи. Маннык үкүлүбуйа ханна да суох. Үлэбииссэрдэхкыи, пашас суууахтутун сөп, кэллэһиһкыи илээх-эйлээх. Үчүгэйдик дһаталлар, биһр аһылыкка тиһсэр аһуһа да элбэх. Хоһобур, мин бүгүн эһитиһиһ барбаткыи. Тоһо диктиһхэ, саргыардһиһкы аһылыккыт аһуһа тоһойу этэ», — диир бээрээт-тээр тэрииттэз таһа көрөн бэйэ-эригүр үлээз дьыгырбыт моторисара кэлсүтэ.

Тэрлэгдэх орто хамнах — 210
 тыгмынча солкубай.

«Мин алтыс разрядтың моторист быһымынан бэдэрэһинизэр парадтобэр 120 тыһымычану ыларым. Онтон билгисин «Анаабыр алмаастарыгар» кэлэн, халнаһым арыһы да үрдүк буолуо. Кыыснар илэтиэкэ ылбытыт, ону сабыахха наада. Онтон назарнай нүһүнүртөн куттаммалыһын: иккө 17 саастаахтар Қазақстантан дыз-биттиги күртэн кэлэн, Усуйаана оройуонун кишинизэр Депутат-сайыга үлэтэрбитим». — диир Радик Газизов. Уопсай дытэ

ыраахтан хөстөр — алта кырымылаах тутуулаах. 55 кыраадыстаах калһынгы тымныларга дьюттэн тахсыа суоһа да сөп. Наадалаабыг барыта иһиһэр баар: утуйар хөстөр, остолобуой, багтах кырыйар сир, сауна, услуорт саалата уонна культуура киинэ. Комплекс киинин симбэкиһэр уонна фондтан кыэргэтэллэр. Ону сэрэ чаксовһа баар, бэйэлэрин тэлиһинсэлэриһэр оһурсуну, помидору уонна күөх үүндэһин үүнэрэллэр. Үлэһиттэр симизээ кэһинитэн услуорт саалатыгар дьарыктаһаахтарын уонна сунаҕа сыдыһаахтарын сөп. Культуура кииниһэр киинэлэри көрдөрөллөр, кэһисэрэлэри тэһийэллэр. Үлэ иһки симизинээн — суукканы быһа бэрэр. Электрогазосваршик **Василий Никифоров** түүһү симизилэһэ үлэһир. Эдэр киһи түүһү симизинэни ордорорун туһунан этэр: «Сүһүгэ суох, хааху, ону калһынан түүһү симизилэһэ элбэи толүүэллэр. **Василий** бааһаҕа иккыһин кэлбит. Профтехучилищени бүтэрэи баран, «Анаабыр алмаастарыгар» үлэһэ киирбит. *«Баһаан ыарахан этэ, олһон син биһр күһү үлэһи сыдыар күрдүк үрэлэи хаалаһын. Хомһу сирэ сайын нэһэриһи түүһи дии — күрдүк сыдык»,* — дэһэн киһи түүһү симизинэ уратыларын сэлэһиһир.

Дьонго кыһамныы – хампаан-
ныа дьохун суолталаах сорукта-
рыттан биһрдэстэрэ

Хотугу сиргэ ыарахан үлэс
сыйдыаччыларга ураты рацион
талыллар — суукжаа 4,5 тыһыын-

чагтан итээрх сүхх calorий на-
да. Аһылыктарыгар олохтоох эт-
лэх, сэл айыг 60 туюнна таб-
этин, 20 туюнна балыгы, ынах,
кулун этин атылаһалтар. «Ма-
наат» бирискэ остолобулуйн
технолог Александр Игиткин
кэспир: «Улэһитигрбит дыс-
лэригэр күрүтэ синаһаларын
күрдүк, аһынтын уларыта-тэ-
лэригэ саныһыбыт. Ол, бэлтэ
турар, ырах баарбытынан уу-
тук согуу, ол да буһалар кыһа-
лабыт. Хара, үрүг килиэби,
банну, чеснокнах килиэби
бэйэбит аһыһыбыт. Эбизэ ую-
на гречканах килиэби буһарарга
былаһаһыбыт».

Нэгдүгээр ойлголт

«Национальнй оройуон уол-
тин хамгааланыа сайдыыты
ыкка сийэстэхтэр», — дигэн
улуус дьаһалтатын баһылытын
бастаыи солбууааччы Иосиф
Васильев кэпсир. «Анаабыр
алмаастарын» коммунэ улуус
озокун-дьаһадын бары кэриэ-
тэ үйгүмүгэр — үөрэхтэринигэр,
тыа хаһаайыстыбантыгар, ты-
раатыспарга ыһыттылар. Анаа-
быр оройуона — Улук Иллингэ
саамай хотузу муниципальнай
тэриллин. Улуус иккэ нэһилигэ-
нньэхтэх пуунугар 3600 киһи оло-
рон. Сааскылаах — эбэтии на-
циональнай нэһилигэр, Үрүт
Хайа — дөлгөн национальнай
нэһилиэк статускатах (собо-
тох). Хамгаалныа сүрүтэ уо-
лтин ыһытар Анаабыр улуунугар
күннүккэ бисэ сыл иһигэр 300
молууһун күүрүк сиккуобай
инвестиицилланыа. «Анаабыр
улуунун хамгааланыа сайдыы-

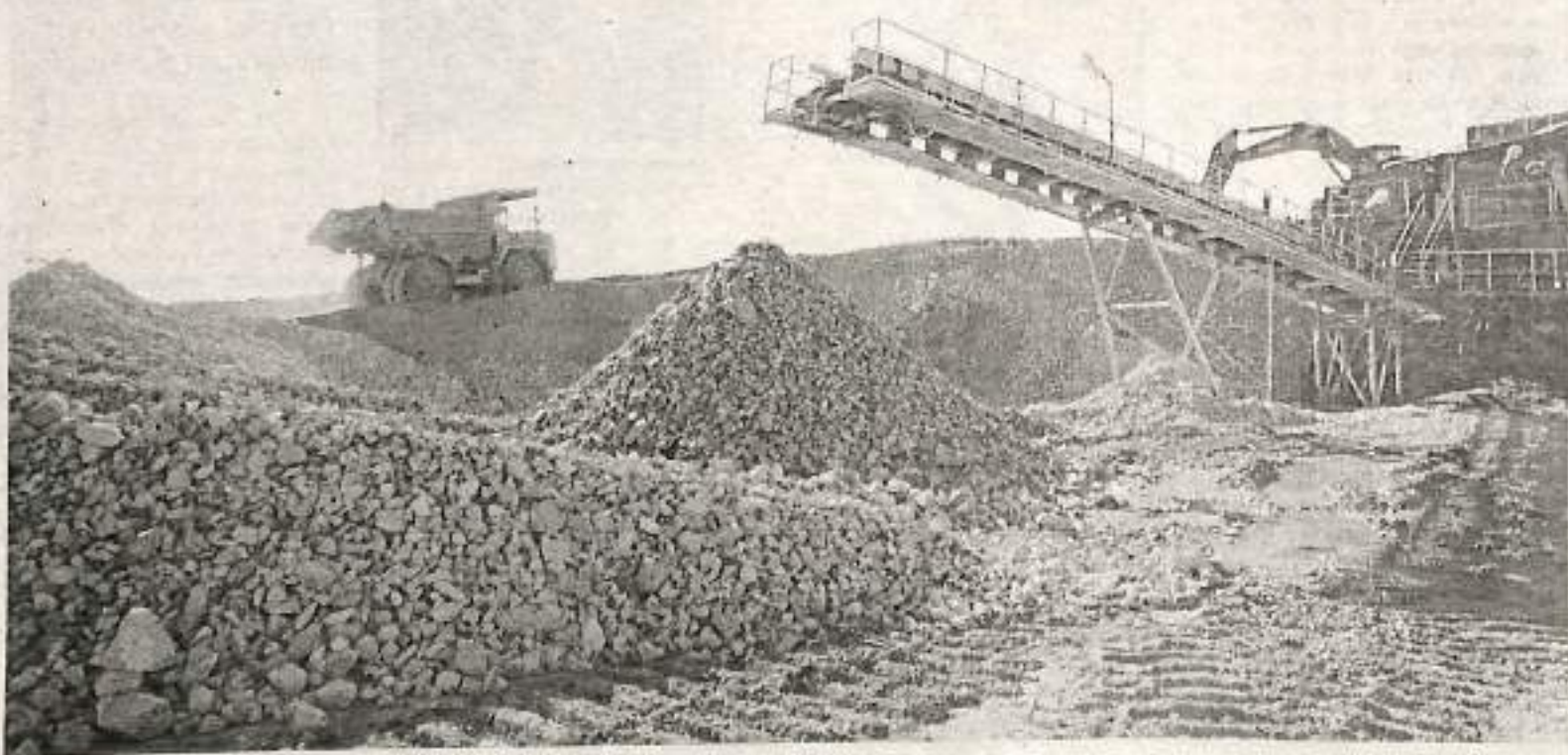
таны *быр-ыграамайны*н биш-
дигтэн аторор дэгтэн нууруу
элбэх онгодууна. Үөрх тэри-
стхүрэгэр алахноох оромуу
ымтылмнн. Быйыл үөрх бары
тэристхүрэг оромуунингэр»,
— дигн баһылыгы бастаы сой-
булааччы көлөсөтэ. Икки сылтан
ыла уу биологический ресурса-
рын ускуустубинайдык онгорор
го холбохуктаах бырайыак олоххо
күлөрүлүр. Быйыл бөһүлөктөр
икки ардыларыгар сымдартга вез-
доход тохонныктэн атылаһымы
былааннар. Бу улуус нэһилигэн-
нэлээх пууһарын икки ардыгар
сылы быһа сырыы баар буолары-
гар көмөлөөх буолуоба. Улууска
табаны нитин уонна баһыктаа-
һын сайдар. Таба бородуукуула-
тын оротунан 50 бырыһыанын
«Анаабыр алмаастар» баахта
бөһүлөктэрин үлэһиттэрин аһы-
лыктарыгар атылаһар, — дигн
Иосиф Васильев эбэн эттэ. Күн-
ники бүтэ сылга барыта хампаан-
ныаа улуус 1433 олохтооһо үлө-
күлүр. Олохтоохтор хампаан-
ныаа салгы үлэһиттэрингэр
үөрэх ыһыллар. Сааскылаах
олохтооһо Евгений Туприн хам-
паанныаа 21 сыл анараа оттугэр
кэлбит. Кини боростуой оробуо-
чайтан садалаан, билитин — суор-
тарынан араарар сыах начальни-
кыга. Хампаанна өйбүлүгүн
Хотугулуу-Уһунугу федеральнай
универитет салаатыгар Мини-
стрэйдэбин политэхиныкческэй
институтка үрдүк үөрэбин ыһыт.
Кини этэринтэн, «Анаабыр алмаас-
тар» үлэ мистэтин таһаарыла-
рын таһынан, табалары популя-
циялыырга көмөлөһүлөр. Хотугу
сир айыһы ахсаанынаах омукарын
общиналарын өйүүдэр. «Улуус
ыччиги «Анаабыр алмаасты-
рысир» үтхүлүр. Эдэр киһи
бараһах бугаһына, кинини
үөрүтхүр, сайдарысир кыах би-
рхүлүр», — дигр Евгений Туп-
рин. Үрүг Хаһа сэлэниилэтигэр
хампаанна перевалочнай базата
олохсуйбут. Быйыл 42 тыһыынча
туонна уматык-оқуууох матыры-
яаһын уонна 10 тыһыынча туон-
на табаары, ол нһингэр 500 туонна-
ны Анаабыр улуһун иадаһыгар,
тутар былааннаах.

Сири чөлүгөр түбөрүн хаамына-
тын түргөтөтүлүр

Экологтар бырамысыннанас үлэтэ тулалыыр эйгэсэ дьайыныттын сыл айы сыанатымаллар. Быйыл РНА Сибиирдэги салаатын криоантотонаға бьологическай проблемалары институтун учунайдыарын болово Анаабыр-Бил-

[illegible]

Дмитрий ОСИПОВ
сурійуутугтан тылбанс.

БИҮИЭХЭ СУРУЙАЛЛАР

Умнуллубат үтүөлээх салайааччыбыт этэ

80-с сыяларга Улахан
Күөл учаастагар киинэ
көрдөрөр кэмнэрбэр.
“Чурапчы” сонхуос
Сыланнаабы салаатын
салайааччыта Афона-
сий Алексеевич Сивцев
баһылыктаах, исписэ-
линистэр сүөһү үлэһиттэ-
ригэр кыстык боппуруо-
һун тула кулуупка мун-
ных ыппыттары.

Очирлорго: “Тыя сирингэр юн-
нэнн кордөрүү хамнастыбатын
тугсарыа, кордөрүүдэргэ хаач-
чайыа культуураатын үрдэлтн”
дүн этнэлэринэн салайгара
үлэ бираа. Кинээ кордөрүүтүн
таһынн маасабай үлэлэри араас
түмэлдэргэ ирднир лекторида-
ры, кинээ бэстибээлэлэрин, анал
түмэлдэргэ, кордөрүүдэлэри өгө-
рөрбүт. Бү үлэни барытын, оро-
йуоннаабы кинээ ситимни мето-
дича, суруйлаачы-суруналыс
Семен Романович Данилов үлэ-
лэтэрэ уонна ирднирэ. Муннах
бүтүтүн кэниптэн учаастак
биригэлднирэ Михаил Петро-
вич Макаровы-Мэхээчэнн кор-
соеру, сценаба тахсан кэпсэтэн
эрэлхтинэ, кини атыгар оворор
көстүүмүнээх, хаалгыстаах, ба-
табын өрө тараммыт отделение
салайааччыта, тутан турар маас-
абай үлэм былаанын кордоон
ылан сирийлэ ахта, сүбэ-ама кур-
дук кэпсэтэн барда уонна хийдэх
үлэ ыгыллыахтаадын быһаа-
ран бирээдэ. Бүтүүбүтүгэр: “Кы-

таг, үлдээ!" – дэгдэ. Төбөдөр: "Тыа хаһаайхсыгыбатын үлүннү сүрдээбин да бигэр збиг", - дэнн санаа охуудан ааста. Онгон кэди илбигитим – оробуоннаады кутуура салаатыгар салааһар үлүлүгэ үлүлээбиг, уонуттаах салааһааччы збиг. Афанасий Алексеевичы кытары бастаах билгилниим итти кураак сабадаммыта.

Онтон сотору киинин "Чурапчы" сохуус Сылкынаабы саллаагын саллааччытыаан үлэтин өлөрдөбүтүн. Чурапчытаабы ССКП райкома профсоюзтаабы киинэ сүтүмүн тэригэттигэр ди-

ризктэринэн анаабыта.

Киннэ үлэһиттэрэ уопуттаах салайааччы Афанасий Алексеевич Сивцев үлэтин иккитинин уористаһынтартар. Ол сағана бийи-ни, эдэр үлэһиттэр, көрүүбүтү-гэр кини саастаах кийи курдук көстөрө. Директорбиг киннэ ситимин тэрийтүһүгэр талаары-лаахтык үлэстэббит. Калектибин бийр дыа көргөн курдук түмэ тутан, сатабылзаахтык салайан, олус учуғүйдик, көхтөөхтүк үлэ бөдөнү үлэстэбигинит. Барытын эрдэттэн билааннан, тэрийэн, калиттин-барытын соҕко

дүүвэрзтүүн, хас бишрайн үлэлт
тагаарындах бугдларын ситис-
лэлт.

Чурагчид кишинэ мэдсэнийг хүлээн
оройдуу, өрсөлдүүлүүдэд соши-
алистический куоталалыг авчарыг
орүү бастыгчид ахсааннарыг
сэлдээрхт. Өрсөлдүүлүүдэд үс-
сэл субуруучу бастаан, көнөрүүл-
лэ сэлдээр "Кыныл бэлдээр"
үгс-сөөс тухарь хаалларыг сү-
тисгэнхт.

Үлдэбт тайннан очирогорго шөйтгээх Толой унаагтагар бйлах уонна дулга бйһыгыгар, саас хотон хаарын түһэриниггэр, күрүө тутуутугар, сайынын оройуон аһабыт от бйһаанын толоруутугар барытыгар дйрээггэрбйт Афанасий Алексеевич салалтатынан көхтөөхтүк кытгарбыт. От үлэнигэр оройуон тэриигэдэрин куоталаһыларыгар бастаан, "Москвич" массылына, мигассыкыл, мигбэл пуондаларын хаста да ылары ситгэспниггэ. Үлдэбтиггэр-хамнаспытыгар оройуон култууратын сайдынытыгар, маанык сүтсөн ситһинибитиггэр киһиэ ситһини кэжэтиһбйн үлэһиттэрэ килэрэбйт кылааттари улахан. Афанасий Алексеевич үлэһиттэр сылларыгар оройуон, өрөспүүбүлүкэ салай ааччыларын кытары үгүстүк алтыһар этэ. Муһаахтарга үлэ-хамнас туһунан киһини толкуйдатаргына туруорсан тыл этэрэ. Мин "Маарыкчан" киһиэ тыйаатырыгар мэхэньнигинөн үлэлиэр кэмнөрбөр, өрөспүүбүлүкэ кинээтэин салайар үлэһиттэрин кытта кэлэспинэн, туруорсан Москва куорат фабрикаларыгар

санта тахсыбыт, “бурулуу сындаар” кинизэлэри кылгас бөддьүох-
хо. Дьокуускай куоракка көстө
илигинээ, Чурыгыч оройуонутар
абалтаран көрдөртөрө. Ити
кини үрдүкү салалта, нууччалык
эттэхэ, аһартыгыттаабын, биир
тылы буларын, көпсүтүүтүн
туойута буолар. Тэрнитэтин
үлэһиттерин мэлдьи ойуур, үлэ-
лэрин сыаналаан үрдүкү наба-
раадаларга түбэртинир. Ол кур-
дук, 40 үлэһиттээх тэрпиттээн
16 киһи Арасыйайа Бочуоттаах
кинематографияна, 11 киһи ССРС
кинематографиятын туйгуниша,
1 киһи Саха АССР култуу-
ратын үтүөлөөх үлэһитэ, 1 киһи
СӨ култууратын туйгуна, 2 киһи
Арасыйайа сүрүөлэһистарын
Софьюлуун чилиэнэ, 24 киһи СӨ
бэтэргээнэрэ буолан үүнөн тах-
сыбыттара.

Афанасий Алексеевич Синцев кино сүлжмийн гэрлэлтээ 20-г хүрэхэд сүүл сайтайгаар. Үлднийг үргэлжлүүлж, 1991 онд "Салтан" бүтэн Арассыйыны кино үзэгчдийн сүйсэтгэлээр дэлгэцтэй болгохын хамтаар киноны бусад хэсгийг ч дэлгэцтэй болгов. Киноны бусад хэсгийг ч дэлгэцтэй болгов.

Бидиги, киңгөз үлгизбиг дьон, киңи салалтатынан үлгиз-бигигитингиз-хамсадыгыпатынан астынабыт, киңи туттабыт.

Былдатын КУОРКУН,
Арасыыйа Бочуоттаах
кинематографияһа.

ТЕРРОРИЗМЫ УТАРЫЙГА СОМОБОЛОНУУ КҮНҮГЭР

БИҢИГИ УМНУБАППЫТ...

Халандаарга балажан
ыйын 3 күнэ терроризмы
утары биир санааланы
күнүнэн бэлиэтэнэн
турар. 2004 снл. балажан
ыйын 1 күнүгэр Хотугу
Осетия Беслан куораты-
гар буолбут алдьархайы
бүтүн Арассыйа нуруо-
та хаһан дажаны умнубат.
Ити күн, “Билин күнү-
гэр”, сибэтиэй сиргэ –
оскуолажа ожо өлүүдээх,
устуоруйажа хаһан дажа-
ны буолбатах кыыллыы
быһыы тахсыбыта.

"2004 сүүл бэлэбэн ийбэн I күнүгэр Хотугу Осетия өрөспүүбүлүктүн бeслэн куоратын 18-дээх оскуолыгыгар динейхэ барытмын. Динейхэ кэниггэн террористтар саба түһэн, бийигини заложник гыммыттар. Кинилэр хан-хара тагастаах, сирэйдэрин бүөлүүр мааскалаах этилэр", - дигэн 323 олбут дьон испиһиэгэр кирибит Маина Урманова дигэн 1995 сыллаары түрүүх кылмысхан сүрүйэн хаалларбит.

Бандынхыгтар заложник млагтаабыт оолорун, төрөнүүттэри, учууталлары, дэкуула ыспартыбынай саалатыгар үүрэн килдэртээбиттэрэ. Террористар шахид повяһын эринэн, гранатометунан уонна араас ытар сэлбинэн-сэбиргэлиин сэбилэммиттэрэ этэ.

Күн иккис агаарыгар, 15 ча-
асы 25 мүнүүтэ ааһыыта, оскуола
ааһынаады дыһаа дэлби тэптэ-
ни иһилибитэ. Калин босхо-
оммут биэр заложнича кэлээ-

нигдэн нийтгэхээ, мангальга дэ-
лби тэбня ыспартыбынай саал
истизнэтигэр скотч комбугуэн
пилиэн турбут нийлэлэр буюм-
ба төлө барымыттан тахсыбыт.
Уолсайа, 1181 заложник ылыл-
лыбытын туһунан Хотугу Осетия
норуотун үөрэхтээһинин минис-
теристибитин бэрэстэбинэтлэ
нһитиннэрбитэ.

“Күн-дөмдө биллибэккү устан ааһар... ол эрээр ити алдырхайы биһиги хаһан даҕаны умнубаппыт. Бүгүн 2004 сыллаахха буолбут ол амгырдын түтүгүн санаан, сүрээдэм эмнэ хам тутар... Биһиги ойдүүбүт, биһигининин биһирэ буолун”.

Сыл аэспытын кинит-
тэн 9 кылаас үөрзүсчиги...
31.08.2005 сыл. Волгоград куо-
рат, Ариссыыта.

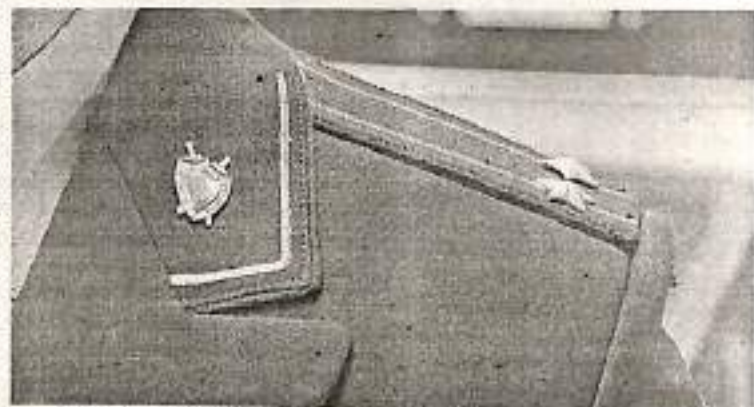
Террористическай аакталар кыттылаахтарынан уонна сиртибэлэринэн, эйэлэх ким олохтоохтору эрэ буолбакка, - анал соруулаах байыастара эмиз буолбуттара.

Кинштар сүүрэн сэмдэлэринан – олохтоохтору террористартан көмүскөлүнн, ол эрээри, хомо-йуох иһин, үгүс түбэлтэсэ ба-һыастар бэйэлэрин олохторун толук уурин туруннар туруорул-лубут соругу толороллору мэлээн көстөр. Беслан куоракка 10-на анализподразделение байһаһа суо-рума суодламмыта. Билһини кы-һиннар көрсүн байһыларын үйө-дүртэ үмнүө суохтаахпыт,

Бийиги-маннык хара күнүңү
үмүңбэппүт...

ПРОКУРАТУРА ИЊИТИННЗРЗР

Суолга саахал тахсыбатын туһугар сэрэхтээх буолуобун

2022 снл афыс ый
устата, Чурагчы улуу-
гар афыс суол саахала бэ-
лнэтннэ, онтон иккнн-
гэр саастарын снтэ туола
илик оёолор эчэйдилэр.

Сүүл саахала, сүрүнчээ, киз
из 18 чаастан садалаан, 20 чааск
дизэри кэмиз тахсытальыр. О
сүрүн бириччинизлэринэн огтуо
руншук, чэдиэр, бээтинсэ-кү
үлэ чааһын кэнниттэн элбэх ты
раансыгар күрүөмүнэн айанна
һыннара бодолор.

Огтон суолга саахал тахсар
сүүн төрөтүнүн, биллэн турар
суоннар ону тэнэ оёо суол бн
раабынларын тутуспаттарыттан
бнлар.

Одолоор суол бһараабыта-
тын кэһилэрэ үксүтэр суолу
туоруурга аһаматах сирингэ
сүүрүүлэрттэ, чуһаһан кэлбиг
тырааныстары өйдөөн көрбөт-
төрүттэн, итгиннэ бэлһэһини
мөпөдэ, матасыккылы сэрэб-
сүөх маһыккылаһтан тэһэһэ

Бу барыта суолга сылдыһы
быраабылата үөрэтүүлүбүтүн

туоһулуур, ыксааларыттан, усту-
йан, оёолор тугу гынаахтарын
бидэбэкэ хааланнар.

Онон ого сүүлга сэрхтээхтн
сүлдүүхтн, болгомтолоох буюу
дуутун, биллэн тулар, бийгнн,
улахан дьон ситийнхтээхтн.
Ого сүүлга кутгала сүөх буюу
дуутун бийгнн, улахан дьон,
хаччийнхтээхтн: торон-
пүтэр, учууталлар, нигтээч-
члэр, көннөрү аахан ибөөччн
дьон уонна биллэн тулар, ты-
рааныслары ыгтар сүүннар-
дн.

Оболор суолга куттала суох буолуулар тухтан саҕаланарый? Билдэн турар, ханнык баҕарар иккаллаах түгэнигэ сонтоох быһаарынылыны ыһааналлара, уулуссага бэрэрдэктээх буолууга нитин, болломтолоох уонна сэрэктээх буолуу. Оҕоҕо саамай тийийимтигэр үөрэх көрүүнү төрөппүттэрин, чугас дьонун тус холбура буолар. Ытыктабыллан төрөппүттэр, өйдөөгө – бэйэбит быһабыланы кэлэр буулаахкытына, эһиги оҕоҕут эмгэг оһу үтүктүөгүз!

Чурагчы улуунун
Прокуратурата.

[illegible]

С.П.НИКИФОРОВА,
инспектор ОГИБДД,
капитан полиции.

